

HORVÁTH EMŐKE

A magyar–latin-amerikai kapcsolatok alakulása 1959 és 1969 között¹

A második világháborút követően, a kommunista hatalomátvétel, a szovjet blokk országai közé történő betagozódás után, Magyarország nem folytatott önálló külpolitikát, a Szovjetunió véleménye és szándéka jelentette az igazodási pontot. A magyar külpolitika két fő alapelveit hangsúlyozott az általunk vizsgált évtizeden keresztül: a proletár internacionalizmus, a szolidaritás és az eltérő politikai-gazdasági berendezkedésű országok békés egymás mellett élésének elvét. A proletár internacionalizmus és a szolidaritás elve maga után vonta az antikolonialista mozgalmak, a dekolonizációs folyamat támogatását, a harmadik világ iránti fokozódó érdeklődést, ami Afrika és a Közel-Kelet után lassacskán Latin-Amerikára is ráirányította a figyelmet. Korszakunkban – Kuba kivételével –, mindenekelőtt az eltérő politikai-gazdasági berendezkedés miatt nem a szolidaritás, hanem az adott térségbeli országgal folytatandó kereskedelmi lehetőség bizonyult elsődleges célnak a kapcsolatok építése szempontjából Magyarország számára Latin-Amerikában.

Bár külpolitikájában igazodnia kellett Magyarországnak, ennek ellenére a gyakorlatban rendre előtérbe került a magyar érdekek képviselésének szándéka. Mivel külpolitikai szempontból Magyarország jelentéktelen országnak számított, és kevés figyelem irányult rá, könnyebben kihasználhatta a szűk mozgástér nyújtotta lehetőségeket és úgy tűnik, hogy igyekezett is élni a felkínálkozó lehetőségekkel.

Magyarország diplomáciai kapcsolatai a második világháborút követően – a vesztes pozíció következtében, majd az 1956-os magyar forradalom után az illegitimnek tekintett Kádár-kormány miatt – a latin-amerikai térség országaival meglehetősen nehezen rendeződtek. A holtpontról a kubai forradalom lendítette ki Budapestet és hozta közelebb hazánk számára az amerikai kontinens déli részét. Ugyan magyar részről már 1946/1947-ben történtek próbálkozások a diplomáciai kapcsolatok rendezése érdekében, azonban a Szövetséges Ellenőrző Bizottság meglehetősen elutasítónak mutatkozott a kérdésben, csak Chilével és Ecuadorral engedélyezte a diplomáciai viszony kialakítását, ezek realizálására azonban már nem kerülhetett sor mindkét oldal hidegháborús elzárkózása miatt.² A koalíciós időszakban egyetlen jelentős dél-amerikai országgal, Argentínával haladtak jól a

¹ A tanulmány a KRE BTK *Magyarország és Latin-Amerika. Kapcsolat és recepció a XIX-XX. században* című kari kutatási projekt (témaszám: 20729B800) támogatásával, a projekt keretében készített kötet részeként készült el.

² A kérdésre lásd: HORVÁTH Emőke: *Magyarország külkapcsolatai Latin-Amerika egyes országaival a hidegháború korai szakaszában (1945–1959)*. Budapest, 2023.

tárgyalások és 1949-ben sor is került a két ország között a diplomáciai kapcsolatok felvételére. Majd a kubai forradalom teremtett új helyzetet azzal, hogy a Szovjetunió politikai érdeklődését felkeltette a szigetország, és ez maga után vonta a szovjet blokk országainak figyelmét is, ami a diplomáciai kapcsolatok felvételében és a kereskedelmi kapcsolatok gyors kialakításában mutatkozott meg.³ Argentínában működött Magyarország egyetlen latin-amerikai követsége, majd Havanna társult hozzá 1961-ben, azonban továbbra is az argentin követség maradt Magyarország latin-amerikai terjeszkedésének legfőbb bázisa. A két országon kívül 1953-tól kezdve⁴ még Bolíviával állt hazánk diplomáciai kapcsolatban, ahova eleinte szintén a Buenos Aires-i magyar követet akkreditálták, mivel La Pazban önálló követség felállítására csak 1961-ben került sor. Uruguay sajátos esetet képviselt, mivel éppen az 1956-os forradalom kitörése előtt történt meg a kapcsolatok felvétele, azonban a magyar események miatt a követek cseréje már nem valósult meg.

Az 1956-ban bekövetkezett cezúra ellenére két évvel később úgy ítélte a Külügyminisztérium Kollégiuma, hogy korábban Magyarország külpolitikája elhanyagolta a latin-amerikai államokat, annak ellenére, hogy komoly külkereskedelmi érdekek fűződtek a kapcsolatok fejlesztéséhez.⁵ Majd újabb két évvel később, 1960-ban az a megállapítás olvasható a minisztériumi iratokban, hogy a korábbi években Magyarország az „aktív várakozás” politikáját képviselte Latin-Amerika vonatkozásában, azaz nem kezdeményezett, de minden konstruktív latin-amerikai javaslatra gyorsan és pozitívan reagált.⁶ Az 1961-től érvényes külpolitikai „irányelvek” új rendszerét vezette be a Külügyminisztérium, melynek értelmében „a jövőben olyan direktívákat kell az egyes relációkra kidolgozni, amelyek hosszabb periódusra (2–3–4 év) megszabják politikai, gazdasági és kulturális munkánk elvi alapjait és fontosabb gyakorlati módszereit.”⁷ Újdonságnak számított, hogy a Buenos Aires-i magyar követség diplomatáinak észrevételeit is kérték a témával kapcsolatban. A külügyminisztériumi törekvések összhangban álltak a kommunista és munkáspártok 1961-ben Moszkvában összehívott konferenciájának szellemiségével, melynek zárónyilatkozata alapján Magyarország már kereskedelmi és diplomáciai téren is terjeszkedni kívánt Latin-Amerikában, és addig nem létező kereskedelempolitika

³ A kezdeteket HORVÁTH Emőke elemzi: „A magyar-kubai diplomáciai kapcsolatok létrejöttének sajátos fordulata”. *Aetas*, 33/1, 2018, 50–68.

⁴ FARKAS Dániel: Szocialista hírhözók az Andokban: Magyarország és Bolívia diplomáciai kapcsolatainak megteremtése, 1952–1953. In: Furkó Bálint Péter – Péntes Martin (szerk.): *Az Új Nemzeti Kiválóság Program tanulmánykötete: Károli Gáspár Református Egyetem 2021/2022*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, 2022, 31–40.

⁵ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, Latin-Amerika, Szigorúan titkos, 1. d. 005681/1958. Latin-amerikai politikánk, 1958. január 28.

⁶ MNL OL KÜM XIX-J-1-k, Latin-Amerika, Admin. iratok, 1945–1964, 1. d. 23/1961.

⁷ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, Latin-Amerika, Szigorúan titkos, 1. d. 006752/1960. Latin-amerikai politikánk direktívái. 1960. október 26.

kidolgozását írta elő a térség országait érintően.⁸ Talán éppen ennek az új szemléletnek az egyik következményeként határozott úgy a kormány az 1961. május 4-én tartott ülésén, hogy az ENSZ Latin-amerikai Gazdasági Bizottságának santiagoói ülésére megfigyelőt küld a helyi magyar kereskedelmi kirendeltség vezetője, Viczenik Dénes személyében.⁹ 1961-ben Brazíliával is helyreállt a diplomáciai kapcsolat, és Magyarország követséget is felállított Brazíliában.¹⁰

Az 1960-as években rohamosan fejlődött Magyarország kapcsolata a harmadik világ országaival, mindenekelőtt a gyarmati sorból felszabadult fekete-afrikai országokkal és a Közel-Kelet államaival, ezeket a változásokat a miniszteriumi struktúrának is követnie kellett, ezért 1963. május 6-án az MSZMP KB Külügyi Osztálya előterjesztéssel fordult a MSZMP KB Politikai Bizottságához a külügy-miniszterhelyettesek felügyeleti munkakörének kérdésében és egy újabb miniszterhelyettesi pozíció kialakításának engedélyeztetése miatt. Az új munkamegosztás szerint egy miniszterhelyettes csak egy térségre vagy országcsoportra fog koncentrálni. A továbbiakban konkrétan Szarka Károlyhoz a „gyengén fejlett országok”, vagyis Afrika, Ázsia és Latin-Amerika területe tartozik majd.¹¹ Ez a felosztás még mindig hatalmas földrajzi területet hagyott a harmadik világgal foglalkozó miniszterhelyettes felügyelete alatt, ami bizonyosan hátráltatta a munka hatékonyságát. 1966-ban pedig a miniszteriumi osztályok is átszervezésre kerültek, hat helyett tíz területi osztályt alakítottak ki¹², az új rendszeren belül a VII. Területi Osztály foglalkozott Latin-Amerikával.

Az MSZMP Politikai Bizottságának 1964 januári határozata nagymértékben kijelölte a további utat a latin-amerikai kapcsolatok fejlesztése szempontjából, melyet továbbra is alapvetően a kereskedelmi kapcsolatok növelésének szándéka befolyásolt. Az a tény, hogy 1962. október 20-án magyar–amerikai megállapodásra került sor, és ennek következtében a magyarkérdés lekerült az ENSZ napirendjéről, szintén abba az irányba hatott, hogy Magyarország sikeresebben tájékozódjon Latin-Amerikában. A határozattervezet a hangsúlyt két ország, Argentína és Brazília irányába kívánta eltolni, azzal a megkötéssel, hogy a kapcsolatok szélesítése érdekében

⁸ MNL OL KÜM XIX-J-1-k, Latin-Amerika, Admin. iratok, 1945-1964, 1. d. 1961/4 be. Feljegyzés „Latin-amerikai országokkal való kapcsolataink tárgyában”. Budapest, 1959. február 18.

⁹ A Minisztertanács 3098/1961. sz. határozata. MNL OL XIX-A-83_a_00_19610504_1 napirenden kívüli/2. napirendi pont, 201. Teljes ülés: 1961. május 4.

¹⁰ Előzményekre: SZILÁGYI Ágnes Judit – SÁRINGER János: *Ifj. Horthy Miklós, a Kormányzó kisebbik fia*. Budapest, 2002; SZILÁGYI Ágnes Judit: Magyarország és a független külpolitikai törekvéseket övező vita Brazíliában az 1950-es és az 1960-as évek fordulóján. In: Háda Béla et al. (szerk.): *Két világ kutatója: Urbán Aladár 80 éves*. Budapest, 2009, 409–423; SZILÁGYI Ágnes Judit: A diplomáciai kapcsolatok helyreállítása a Magyar Népköztársaság és Brazília között és a Coleste. In: Andreides, Gábor et al. (szerk.): *Lehetőségek, dilemmák, kompromisszumok: Magyarország és a világ 1945 után*. Budapest, 2023, 525–544.

¹¹ MNL OLM-KS 288. f. 5/300. ó. e. 1963. május 14. Előterjesztés az MSZMP KB Politikai Bizottságához. 1963. május 6.

¹² BARÁTH Magdolna: Diplomatak a változó világban. In: BARÁTH Magdolna – GECSÉNYI Lajos (szerk.): *Főkonzulok, követek és nagykövetek 1945-1990*. Budapest, MTA BTK TTI, 2015, 11–85, 61.

próbálkozni kell Mexikó, Uruguay és Chile felé, valamint keresni kell a lehetőségeket Venezuelával és Kolumbiával is. A megbeszélésen Nyers Rezső mutatkozott a legaktívabb résztvevőnek, javasolta, hogy a közép-amerikai országok felé is tájékozódjon Magyarország, „mert azokat sohasem fogjuk külön tárgyalni és számunkra kereskedelmileg nagyon érdekesek. Exportálunk különböző könnyűipari cikkeket, s mint exportpiacok elég fontosak nekünk.” A Kádár János felvetésére szóba került Mexikót sem politikai, sem gazdasági szempontból nem tartotta erre alkalmasnak. Bolívia vonatkozásában megfontolásra intett Nyers, azzal az indokkal, hogy Magyarország és Bolívia gazdasági kapcsolatai jelentéktelenek, ugyan az ország rendelkezik önnal, de azt úgy sem adná el hazánk számára. Argentína vonatkozásában a politikai okokból elveszett piac visszaszerzését célozta meg a tervezet és nem csak a bőrvásárlások viszonylatában. Megállapodás történt abban is, hogy 1964 második felében miniszteri szintű magyar delegáció látogat majd Latin-Amerikába. Még ebben az évben sikerként könyvelhette el a Külügyminisztérium, hogy 1964. április 4-én nagykövetségi szintre sikerült emelni Argentínával a diplomáciai kapcsolatokat.¹³

Az 1960-as évek második felében politikai szempontból úgy értékelik a magyar külügyi elemzések, hogy az USA és a latin-amerikai országok egysége a nemzetközi szervezetekben felbomlóban van, ezért magyar célkitűzésként szerepelt a latin-amerikai országok azon törekvéseinek támogatása, hogy gazdasági és politikai függőségüket képesek legyenek csökkenteni az Amerikai Egyesült Államoktól.¹⁴

Egy 1966-ban összeállított előterjesztésben felmerült a magyar gazdasági érdekek kérdése is. Más dokumentumok alapján szintén kimutatható, hogy rendszeresen előkerülő szempontról van szó. Magyarország ugyan eleget kívánt tenni szolidaritási kötelezettségének a gyarmati sorból nemrég szabadult, illetve fejletlen országokkal szemben, ugyanakkor a velük folytatott kereskedelmet a kölcsönös előnyök alapján kívánta megvalósítani, azaz a magyar állam gazdasági lehetőségeinek korlátozott voltára hivatkozva minimalizálni akarta a veszteséget, saját hasznát próbálta keresni az üzletkötések során és lehetőség szerint devizakitermelést szándékozott megvalósítani. A szemlélet nem volt magyar sajátosság, az egész szocialista táborra jellemző attitűdről beszélhetünk, ami szemet is szúrt Ernesto Che Guevarának és nyilvánosan 1965-ben hangot is adott nemtetszésének.

A kapcsolatok fejlesztése szempontjából mind a Szurdi István belkereskedelmi miniszter vezette kormányküldöttség (Argentína, Chile, Uruguay, Brazília), mind a Szarka Károly külügyminiszterhelyettes irányítása alatt utazó jószolgálati küldöttség (Peru, Ecuador, Kolumbia, Venezuela) szerepét fontosnak ítélte a Külügyminisztérium. A két delegáció 1967 októbere és decembere között tartózkodott Latin-Amerika különböző államaiban. A küldöttségek feladatait kormányhatározatok definiálták

¹³ BARÁTH Magdolna: Diplomáták a változó világban. In: BARÁTH Magdolna – GECSÉNYI Lajos (szerk.): *Főkonzulok, követek és nagykövetek 1945-1990*. Budapest, MTA BTK TTI, 2015, 11–85, 55.

¹⁴ MNL OL Küm XIX-J-1-j, TÜK iratok, 1969 (Sorozat), 95. d. 00450/4/1969. Megjegyzések a „diplomáciai kapcsolatok fejlesztése a harmadik világban” anyaghoz. Budapest, 1969. március 26.

(MT 3334/67¹⁵; MT 3385/67¹⁶), a célok közé tartozott a diplomáciai, konzuli és kereskedelmi, valamint egyéb államközi kapcsolatok kialakításának, illetve a meglévő kapcsolatok fejlesztésének a szándéka.¹⁷ Az utak eredményei között említhető, hogy perui részről hamarosan össze kívántak állítani és a Santiago de Chile-i magyar nagykövetségnek átadni egy, a legnagyobb kedvezmény elvét biztosító kereskedelmi és fizetési egyezménytervezetet. Ugyancsak felmerült, hogy megfelelő időben megfontolás tárgyát képezi a nagyköveti szinten történő diplomáciai kapcsolatok felvételének kérdése. Ecuador nyitottnak bizonyult a magyar kezdeményezésekre, Quitóban kereskedelmi megállapodás aláírására is sor került. Az egyezmény kedvezően bővítette az 1967 októberében Budapesten jóváhagyott egyezményt, melynek megkötése Jaime Nebot, az állami Terv- és Koordinációs Bizottság elnöke vezetésével tárgyaló ecuadori gazdasági küldöttség sikere volt. Az ecuadori fél vasúti és közúti járművek, víztisztító, híradástechnikai és villamos berendezések szállítását kérte a magyar tárgyalóféltől, Szalai Béla külkereskedelmi miniszterhelyettétől.¹⁸

Mivel Fidel Castro több alkalommal is helytelennek ítélte a szocialista országok kereskedelem fejlesztési politikáját a latin-amerikai országok vonatkozásában – a kubai megjegyzések a pénzügyi és a műszaki segélyek kapcsán érkeztek –, ezért aggodalommal töltötte el a Külügyminisztériumot a magyar delegációk latin-amerikai útjának havannai visszhangja. Elsősorban attól tartottak, hogy az amúgy sem jó magyar–kubai kapcsolatokat tovább rontja a delegációk kint tartózkodása, illetve a kubaiak arra használják majd fel a küldöttségek látogatását, hogy támadást indítsanak általában a szocialista országok, valamint a Szovjetunió Latin-Amerika politikája ellen. A helyzet megmentése érdekében előzetesen tájékoztatta a Külügyminisztérium a budapesti kubai ideiglenes ügyvivőt – Rafael Farinas Lumpuyt – a delegációk kinti tevékenységéről.¹⁹ Mindvégig szemlézték a kormánydelegáció tevékenységére vonatkozó, a kubai lapokban megjelent híreket, melyek azonban meglehetősen tényyszerűek voltak és csak röviden tájékoztattak, az adatok ismertetésére szorítkoztak.²⁰

A Szurdi István vezette delegáció összességében három országgal – Argentína, Chile, Uruguay – kereskedelmi és hitelegyezményeket írt alá, és sikeresnek bizonyultak

¹⁵ MNL OL XIX-A-83-b, 1955-1967, 3311-3370/1967/3334/1967. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3334/1967. sz. határozata kormányküldöttség utazásáról latin-amerikai országokba. Budapest, 1967. október 5.

¹⁶ MNL OL XIX-A-83-b, 1955-1967, 3371-3405/3385/1967. Ecuadorral kötendő államközi kereskedelmi szerződés aláírására vonatkozó felhatalmazás. Budapest, 1967. november 11.

¹⁷ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, TÜK iratok, 1968 (Sorozat), 91. d. 00368/1968. Jelentés a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormánynak a jószolgálati küldöttség perui, ecuadori, kolumbiai és venezuelai látogatásáról. Budapest, 1968. január 2.

¹⁸ *Népszabadság*, 1967. október 15. 6. „Befejezte budapesti látogatását az ecuadori gazdasági küldöttség”.

¹⁹ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, TÜK iratok, 1967 (Sorozat), 98. d. 00703/86/1967. Feljegyzés a kubai ügyvivő tájékoztatása tárgyában. Budapest, 1967. október 28.

²⁰ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, TÜK iratok, 1967 (Sorozat), 98. d. 00703/103/1967. Kubai sajtó a magyar kormánydelegáció latin-amerikai útjáról. Budapest, 1967. december 28.

az exportbővítésre vonatkozó magyar kezdeményezések is.²¹ Argentína hatszázezer dollár értékben négy, egyenként 20 tonnás teherbírású, 25 méter gémkinyúlású forgódarut rendelt versenytárgyaláson. San Nicolás kikötőjében, a Magyar Hajó- és Darugyárban készült portáldaruk felállítását meg is kezdték 1969 júniusában.²²

Az évtized végén még mindig ott tartott Magyarország, hogy a kapcsolatok fejlesztését tűzte ki célul maga elé. Egy 1969. évi miniszterhelyettesi értekezlet határozata kiemelte, hogy az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítani a térségre. Megállapításra került, hogy leginkább a gazdasági kapcsolatok fejlesztésére van lehetőség, ezért fokozott mértékben kell tekintettel lenni a külpolitikai és kereskedelempolitikai célkitűzések egyeztetésére és a kölcsönhatásból származó lehetőségek kihasználására.²³ A kitűzött feladatok között szerepelt a diplomáciai kapcsolatok felvételének kezdeményezése Kolumbiával, Ecuadorral és esetleg Costa Ricával és az 1970. évi választások után újabb kezdeményezés indítását tűzték ki célul Mexikó irányába. 1969 végén nagykövetség felállítását tervezték nagykövet vezetésével Venezuelában, illetve ideiglenes ügyvivő irányításával Peruban. A diplomáciai kapcsolatok szintjét emelni kívánták (nagykövetségi szintre) Brazíliával és Bolíviával egyaránt. Az aláírt műszaki-tudományos együttműködési szerződések (Chile, Brazília, Kolumbia) ratifikálása kérdésének napirenden tartása ugyancsak célként fogalmazódott meg.

Ha röviden, számokban kellene összesítenünk az elért eredményeket, akkor elmondható, hogy 1969-re Magyarország hat külképviseletet működtetett Latin-Amerikában (Kuba, Argentína, Bolívia, Chile, Uruguay, Brazília) és még ezen esztendő áprilisában diplomáciai kapcsolatot létesített Peruval és Venezuelával, mindkét ország esetében nagykövetség felállítását tervezte a Külügyminisztérium. A külképviseletek mellett magyar kereskedelmi kirendeltségek is felállításra kerültek a térségben, Rio de Janeiróban, São Paulóban, Havannában, Buenos Airesben, Santiago de Chilében, Bogotában, Limában és Mexikóban, de újabb kirendeltségek felállítását szeretne volna megvalósítani a Külkereskedelmi Minisztérium Caracasban (1969) és Quitóban (1970) is.

Mexikó évtizedeken keresztül megmaradt kíváncsatos célpontnak, és bár számtalan próbálkozás történt a diplomáciai kapcsolatok felvételére, Magyarország mindvégig elutasításban részesült, így 1969-ben még mindig ott tartott a Külügyminisztérium, hogy az elutasítás okát kívánta megtudakolni.²⁴ Mexikó csak a következő évtizedben „adta meg magát” és jutott el odáig, hogy hajlandó legyen rendezni diplomáciai kapcsolatait Magyarországgal.

²¹ *Dél-Magyarország*, 1967. november 29. 3. „Kormánydelegációnk hazaérkezett Dél-Amerikából”.

²² *Népszabadság*, 1969. június 28. 12. „Magyar portáldaruk argentin kikötőben”.

²³ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, TÜK iratok, 1969 (Sorozat), 95. d. 001490/6/1969. Miniszterhelyettesi értekezlet. Budapest, 1969. június 26.

²⁴ MNL OL KÜM XIX-J-1-j, 1967 (Sorozat), TÜK iratok, 98. d. 00450/3.

Bibliográfia

Források

- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, Latin-Amerika, Szigorúan titkos, 1. d. 005681/1958. Latin-amerikai politikánk, 1958. január 28.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-k, Latin-Amerika, Admin. iratok, 1945–1964, 1. d. 23/1961
- MNL OL M-KS 288. f. 5/300. ő. e. 1963. május 14. Előterjesztés az MSZMP KB Politikai Bizottságához. 1963. május 6.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, Latin-Amerika, Szigorúan titkos, 1. d. 006752/1960. Latin-amerikai politikánk direktívái. 1960. október 26.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-k, Latin-Amerika, Admin. iratok, 1945–1964, 1. d. 1961/ 4 be. Feljegyzés „Latinamerikai országokkal való kapcsolataink tárgyában”. Budapest, 1959. február 18.
- AMinisztertanács3098/1961.sz.határozata.MNLOLXIX-A-83_a_00_19610504_1 napirenden kívüli/2. napirendi pont, 201. Teljes ülés 1961. május 4.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, TÜK iratok, 1969 (Sorozat), 95. d. 00450/4/1969. Megjegyzések a „diplomáciai kapcsolatok fejlesztése a harmadik világban” anyaghoz. Budapest, 1969. március 26.
- MNL OL XIX-A-83-b, 1955-1967, 3311-3370/1967/3334/1967. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3334/1967. sz. határozata kormányküldöttség utazásáról latin-amerikai országokba. Budapest, 1967. október 5.
- MNL OL XIX-A-83-b, 1955-1967, 3371-3405/3385/1967. Ecuadorral kötendő államközi kereskedelmi szerződés aláírására vonatkozó felhatalmazás. Budapest, 1967. november 11.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, TÜK iratok, 1968 (Sorozat), 91. d. 00368/1968. Jelentés a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormánynak a jószolgálati küldöttség perui, ecuadori, kolumbiai és venezuelai látogatásáról. Budapest, 1968. január 2.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, TÜK iratok, 1967 (Sorozat), 98. d. 00703/86/1967. Feljegyzés a kubai ügyvivő tájékoztatása tárgyában. Budapest, 1967. október 28.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, TÜK iratok, 1967 (Sorozat), 98. d. 00703/103/1967. Kubai sajtó a magyar kormánydelegáció latin-amerikai útjáról. Budapest, 1967. december 28.
- MNL OL KÜM XIX-J-I-j, TÜK iratok, 1969 (Sorozat), 95. d. 001490/6/1969. Miniszterhelyettesi értekezlet. Budapest, 1969. június 26.

Újságcikkek

- Dél-Magyarország*, 1967. november 29. 3. „Kormánydelegációnk hazaérkezett Dél-Amerikából”
- Népszabadság*, 1967. október 15. 6. „Befejezte budapesti látogatását az ecuadori gazdasági küldöttség”
- Népszabadság*, 1969. június 28. 12. „Magyar portáldaruk argentin kikötőben”

Szakirodalom

- BARÁTH Magdolna: Diplomatak a változó világban. In: BARÁTH Magdolna – GECSÉNYI Lajos (szerk.): *Főkonzulok, követek és nagykövetek 1945–1990*, Budapest, MTA BTK TTI, 2015, II–85.
- FARKAS Dániel: Szocialista hírhözök az Andokban: Magyarország és Bolívia diplomáciai kapcsolatainak megteremtése, 1952–1953. In Furkó Bálint Péter – Pénzes Martin (szerk.): *Az Új Nemzeti Kiválóság Program tanulmánykötete: Károli Gáspár Református Egyetem 2021/2022*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, 2022, 31–40.
- HORVÁTH Emőke: *Magyarország külkapcsolatai Latin-Amerika egyes országaival a hidegháború korai szakaszában (1945–1959)*, Budapest, 2023.
- HORVÁTH Emőke: „A magyar-kubai diplomáciai kapcsolatok létrejöttének sajátos fordulatai”. *Aetas*, 33/1, 2018, 50–68.
- SZILÁGYI Ágnes Judit – SÁRINGER János: *Ifj. Horthy Miklós, a Kormányzó kisebbik fia*, Budapest, 2002.
- SZILÁGYI Ágnes Judit: „Magyarország és a független külpolitikai törekvéseket övező vita Brazíliában az 1950-es és az 1960-as évek fordulóján”. In Háda Béla et al. (szerk.): *Két világ kutatója: Urbán Aladár 80 éves*, Budapest, 2009, 409–423.
- SZILÁGYI Ágnes Judit: „A diplomáciai kapcsolatok helyreállítása a Magyar Népköztársaság és Brazília között és a Coleste”. In Andreides, Gábor et al. (szerk.): *Lehetőségek, dilemmák, kompromisszumok: Magyarország és a világ 1945 után*, Budapest, 2023, 525–544.

Rezümé

A tanulmány a kubai forradalom győzelmét követő egy évtizedben, vagyis az 1959 és 1969 közötti időszakban vizsgálja Magyarország és a latin-amerikai államok kapcsolatának alakulását. A kubai forradalom új irányt és ritmust hozott a kapcsolatok alakításában azszal, hogy a Szovjetunió politikai érdeklődését felkeltette a szigetország iránt, és ez maga után vonta Magyarország figyelmét is, ami végül a diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatok gyors fejlesztésében mutatkozott meg. Buenos Aires után Havannában nyílt meg a második magyar követség Latin-Amerikában és a térségre vonatkozó diplomáciai és külpolitikai lépések szempontjából talán a legjelentősebb misszióvá nőtte ki magát. Ugyanakkor a magyar–kubai kapcsolatok korántsem voltak olyan felbőltlenek, mint ahogy azt a korabeli magyar társadalom ismerte. A jelentős dél-amerikai országokat illetően is sikereket könyvelhetett el Magyarország, hiszen például Brazíliával és Chilével is ebben az évtizedben jöttek létre a diplomáciai kapcsolatok. Ugyanakkor az Amerikai Egyesült Államok politikai és gazdasági nyomása erőteljesen éreztette hatását a kapcsolatok alakításának lehetőségeiben.

Kulcsszavak: hidegháború, Kádár-kor, magyar–latin-amerikai kapcsolatok, külpolitika, diplomácia

Abstract

The Development of Hungarian-Latin American Relations between 1959 and 1969

The study examines the development of relations between Hungary and Latin American states in the decade following the victory of the Cuban Revolution, i.e. between 1959 and 1969. The Cuban Revolution brought a new direction and rhythm to the development of relations by arousing the political interest of the Soviet Union in the island country, which in turn attracted the attention of Hungary, which ultimately resulted in the rapid development of diplomatic and trade relations. After Buenos Aires, the second Hungarian embassy in Latin America was opened in Havana, and it grew into perhaps the most significant mission in terms of diplomatic and foreign policy steps in the region. At the same time, Hungarian-Cuban relations were by no means as cloudless as Hungarian society at the time believed. Hungary also had successes with important South American countries, as economic relations were established in this decade with Brazil and Chile, for example. At the same time, the political and economic pressure of the United States of America had a strong impact on the possibilities of shaping relations.

Keywords: Cold War, Kádár era, Hungarian-Latin American relations, foreign policy, diplomacy